

Přírodopis

Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové, organizační a časové vymezení:

Předmět přírodopis je vyučován jako samostatný předmět v 6. – 9. ročníku dvě hodiny týdně.

Vzdělávání v předmětu přírodopis:

- směřuje k podchycení a rozvíjení zájmu o přírodu a přírodniny
- poskytuje žákům prostředky a metody hlubšího poznání a porozumění přírodním faktům a jejich zákonitostem
- umožňuje poznat přírodu jako systém, jehož součásti jsou vzájemně propojeny, působí na sebe a ovlivňují se
- klade důraz nepochopení důležitosti udržování přírodní rovnováhy pro existenci živých soustav i člověka, včetně možných ohrožení plynoucích z přírodních procesů, z lidské činnosti a zásahů člověka do přírody
- podporuje vytváření otevřeného myšlení (přístupného alternativním názorům), kritického myšlení a logického uvažování
- učí aplikovat přírodovědné poznatky v praktickém životě
- vede k chápání podstatných souvislostí mezi stavem přírody a lidskou činností, závislosti člověka na přírodních zdrojích a vlivu lidské činnosti na stav životního prostředí a na lidské zdraví
- žáci se učí zkoumat změny probíhající v přírodě, odhalovat příčiny a následky ovlivňování důležitých místních i globálních ekosystémů a uvědoměle využívat své přírodovědné poznání ve prospěch ochrany životního prostředí a principů udržitelného rozvoje
- utváří komplexní pohled na vztah člověka a přírody, jehož nedílnou součástí je i pozitivní vliv přírody na citový život člověka
- seznamuje žáka se stavbou živých organismů
- seznamuje žáka s příbuzností mezi organismy a se zařazením organismů do botanických a zoologických systémů
- seznamuje žáka s vývojem, složením a funkcí lidského těla
- seznamuje žáka s neživou přírodou, se vznikem života na Zemi a s vývojem planety Země

Formy a metody práce se užívají dle charakteru učiva a cílů vzdělávání:

- frontální výuka s demonstračními pomůckami (interaktivní tabule, interaktivní učebnice, počítačové programy)
- skupinová práce (využití přírodnin, pracovních listů, odborné literatury, laboratorních pomůcek)
- přírodovědné vycházky s pozorováním a odběrem vzorků přírodnin
- společné projekty
- krátkodobé samostatné projekty

Řád učebny přírodopisu a chemie je součástí učebny, dodržování pravidel je pro každého žáka závazné.

Předmět přírodopis úzce souvisí s ostatními předměty vzdělávací oblasti Člověk a příroda:

- chemie: ochrana životního prostředí – chemické znečištění, odstraňování chemických látek z přírody, fotosyntéza, chemické složení těl organismů, chemické složení minerálů a hornin, herbicidy, insekticidy, pesticidy
- fyzika: fotosyntéza, světelná energie, sluch, zrak
- zeměpis: rozšíření živočichů a rostlin, biotopy, CHKO, Národní parky, počasí, podnebí, půdy, stavba planety Země, tektonika, zemětřesení, sopečná činnost

Předmětem prolínají průřezová témata:

- aplikace odpovědného jednání, zodpovědnost za své zdraví, angažovaný přístup k prostředí (VDO)
- evoluce lidského chování, zvířecí a lidské komunikace, seberegulující jednání (OSV)
- porozumění souvislostem v biosféře, vztahům člověka prostředí a důsledkům lidských činností na prostředí, zachování biologické rovnováhy (EV)
- komunikace a kooperace, kritické čtení (MDV)
- evropská a globální dimenze v základech ekologie (EGS)
- vzájemné respektování (MKV)

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků:

Kompetence k učení

Učitel vede žáky:

- k vyhledávání, třídění a propojování informací
- ke správnému použití odborné terminologie
- k samostatnému pozorování a porovnávání získaných informací
- k nalézání souvislostí

Kompetence k řešení problémů

- učitel zadává úkoly způsobem, který umožňuje více postupů
- učitel zařazuje metody, při kterých žáci sami navrhnou řešení, docházejí k závěrům a vyhodnocují získaná fakta
- učitel vede žáky k uvažování a jednání, která preferují co nejširší využívání obnovitelných zdrojů energie v praxi

Kompetence komunikativní

- práce ve skupinách je založená na komunikaci mezi žáky, respektování názorů druhých, na diskusi
- učitel vede žáky ke správnému formulování otázek a hledání na ně adekvátních odpovědí
- učitel vede žáky k potřebě klást si otázky o průběhu a příčinách různých přírodních procesů, které mají vliv i na ochranu zdraví, životů, životního prostředí a majetku

- učitel umožňuje prezentaci práce žáků, žáci mají možnosti sami zhodnotit výsledky své práce a reagovat na hodnocení ostatních, argumentovat, přijmout kritiku

Kompetence sociální a personální

- využívání skupinového vyučování vede žáky ke spolupráci při řešení problémů
- učitel navozuje situace vedoucí k posílení sebedůvěry žáků, pocitu zodpovědnosti

Kompetence občanské

- učitel vyžaduje dodržování pravidel slušného chování
- učitel vede žáky k pochopení práv a povinností v souvislosti s ochranou životního prostředí, ochranou zdraví, majetku

Kompetence pracovní

- učitel vede žáky k dodržování bezpečnostních a hygienických pravidel při práci s mikroskopickými preparáty a jinými přírodninami
- učitel zadává úkoly tak, aby měli žáci možnosti si práci sami zorganizovat, navrhnout postup a časový rozvrh

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředmětové vztahy, projekty
<p>- rozpozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a hornin - umí pomocí klíče a laboratorních pomůcek určit fyzikální a chemické vlastnosti minerálů a hornin - zná naleziště nerostných surovin v ČR</p> <p>- objasní vliv jednotlivých sfér Země na vznik a trvání života - popíše vývoj a stavbu Zemského tělesa, chápe, že se jedná o neustále pokračující proces</p> <p>- rozlišuje důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů - popíše a vysvětlí vnitřní a vnější geologické děje</p> <p>- porovná význam půdotvorných činitelů pro vznik půdy - rozlišuje hlavní půdní typy a půdní druhy - objasní vznik půd</p> <p>- uvede význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj různých</p>	<p><i>Neživá příroda</i> Minerály a horniny</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ vznik, vlastnosti, kvalitativní třídění ▪ praktický význam a využití ▪ určování vzorků ▪ principy krystalografie <p>Stavba Země</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ vznik a stavba Země ▪ geosféry <p>Vnitřní a vnější geologické děje</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ příčiny a důsledky geologických dějů ▪ horninotvorný cyklus ▪ koloběh vody <p>Půdy</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ složení, vlastnosti ▪ význam pro výživu rostlin ▪ hospodářský význam pro společnost ▪ devastace ▪ rekultivace <p><i>Modrá planeta</i> Voda na Zemi</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ podnebí, počasí ve vztahu k životu ▪ význam vody a teploty prostředí pro 	<p>EV – ochrana neživé přírody - těžba nerostných surovin EGS – těžba nerostných surovin – vyčerpateľné zdroje</p> <p>Projekt: <i>Hamerské vrásky</i></p> <p>F – gravitační síla, sluneční soustava, planety, hvězdy, hustota, měření (hustoty, teploty objemu a hmotnosti) Z – vesmír, litosféra, atmosféra, hydrosféry, pedosféra,</p>

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředmětové vztahy, projekty
<p>ekosystémů - charakterizuje mimořádné události způsobené výkyvy počasí a dalšími přírodními jevy, jejich doprovodné jevy a možné dopady i ochranu před nimi</p> <p>- zná největší ekologické katastrofy současnosti, popíše jejich příčiny</p> <p>- rozlišuje jednotlivá geologická období podle charakteristických znaků</p> <p>- ke každému období umí přiřadit dominantní skupinu rostlin a živočichů</p> <p>- orientuje se v geologickém složení území ČR</p> <p>- uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí</p> <p>- uvede příklady narušení rovnováhy ekosystému</p> <p>- chápe rozdíl mezi přirozenými změnami a v přírodě a změnami, které vyvolal člověk</p> <p>- vysvětlí jakým způsobem se může každý člověk aktivně podílet na zlepšování životního prostředí</p>	<p>život</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ochrana a využití přírodních zdrojů ▪ význam jednotlivých vrstev ovzduší pro život ▪ koloběh vody, koloběh uhlíku <ul style="list-style-type: none"> ▪ vlivy znečištěného ovzduší a klimatických změn na živé organismy a člověka <ul style="list-style-type: none"> ▪ mimořádné události způsobené přírodními vlivy ▪ příčiny vzniku mimořádných událostí ▪ přírodní světové katastrofy ▪ nejčastější mimořádné přírodní události v ČR a ochrana před nimi <p>Historie Země</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ vývoj zemské kůry a organismů na Zemi ▪ geologické změny ▪ vznik života ▪ výskyt typických organismů a jejich přizpůsobování prostředí <p>Geologická mapa ČR</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ geologický vývoj a stavba územím ▪ Český masiv ▪ Karpaty <p>Základy ekologie</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ochrana přírody a životního prostředí ▪ globální problémy a jejich řešení ▪ chráněná území 	<p><i>biosféra</i></p> <p><i>Z – krajina, přírodní památky ČR, světadily a oceány</i></p> <p><i>D – vznik světa</i></p> <p><i>CH – chemické vzorce sloučenin, fosilní paliva a rudy kovů</i></p> <p>Projekt: <i>Geologická mozaika ČR</i></p> <p>EV – vztahy člověka k přírodě, závislost na přírodních zdrojích, ochrana prostředí</p> <p>EGS – řešení mezinárodních ekologických problémů</p> <p>VDO – odpovědnost jednotlivce za životní prostředí</p>

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředmětové vztahy, projekty
<p>- aplikuje praktické metody poznávání přírody</p> <p>- dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce a chování při poznávání neživé přírody</p> <p>- analyzuje etické aspekty různých životních situací</p>	<p>Praktické poznávání přírody</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pozorování lupou, mikroskopem ▪ zjednodušené určování podle klíčů, atlasů, sbírek ▪ významní biologové a jejich objevy <p>Aplikovaná etická výchova</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prostředí ochrana přírody a životního prostředí – úcta k životu ve všech jeho formách, citový vztah člověka k přírodě, vnímání krásy a mnohotvárnosti přírody, zodpovědnost za životní 	<p>CH – O, voda, vzduch, smog, čištění vody, kyselá dešť pH, freony</p> <p>ETICKÁ VÝCHOVA</p>